Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Lausunto

12.10.2021 KEHA/5487/2021

Häme

Viite:
Lausuntopyyntö 5.10.2021

HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt asiantuntijalausuntoa teemasta: kotouttaminen vuoden 2022 talousarvioehdotuksessa ja kotoutumisen kehittämishaasteet; maahanmuuttajien työllistymisen tilanne ja kehitysnäkymät; maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllisyyden edistämisen toimenpiteet ja resurssit.

Hämeen ELY-keskus allekirjoittaa esityksen näkökulman maahanmuutosta voimavarana, eli että maahanmuuttoa tulee tarkastella ikärakenteen, työllisyyden, talouskasvun ja kilpailukyvyn kannalta. Hämeen ELY keskus on samaa mieltä siitä, että aktiivinen työvoiman maahanmuuttopolitiikka on yksi keino huolehtia osaavan ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta. Kuitenkin voimavaranäkökulman ohella on huomioitava myös vaikeammin ennakoitavat globaalit kriisit: sotien, konfliktien, ilmastonmuutoksen, väestönkasvun ja katastrofien aiheuttamien muuttoliikkeiden ja pakolaisuuden kysymykset sekä toki myös turvallisuusriskit.

Hämeen ELY-keskus toteaa, että vuoden 2022 talousarvioesityksessä on hyvin huomioitu resursseja maahanmuutolle ja kotouttamiselle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. On perusteltua, että erilaisten oleskelulupa- ja työlupa-asioiden käsittelyn ja käsittelyprosessien nopeuttamisen kehittämiseksi Maahanmuuttovirasto saa riittävät lisäresurssit. Digitaalisten järjestelmien, mukaan lukien UMA-järjestelmän kehittäminen on toivottua ja suotavaa.

Budjetissa olisi hyvä huomioida lisäksi maahanmuuttoviraston mahdollinen resursointi laajamittaisen maahantulon valmiussuunnittelun uudelleen järjestelyjen vuoksi, jos ELY-keskuksilta poistuvat vastuut siirtyvät oletetun mukaisesti migrille (hallituksen esitys SM/2021/90).

Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämiseen ehdotettu budjetti on todennäköisesti kohtuullinen. Viime vuosina maahan on tullut huomattavan pieniä määriä turvapaikanhakijoita, joille on voitu myöntää oleskelupa. Kotouttamisen piirissä tämä näkyy edellisvuosia pienempinä kuntakorvauksina ja kotouttamiskoulutuksen vähäisempänä tarpeena. Lisäksi kiintiöpakolaisen määrät ovat lisäkiintiöstä huolimatta Suomessa edelleen maltillisia. Koronatilanteen vuoksi maahantulo on vajaan parin vuoden aikana ajoittain estynyt pakolaisten osalta mutta myös muilta, joten tässä tilanteessa määrärahan pienentäminen on perusteltua.

Kunnille maksettaviin pakolaiskorvauksiin ehdotetaan talousarvioesityksessä 2,2 miljoonan euron lisäystä johtuen pakolaiskiintiön nostamisesta 850 henkilöstä 1050 henkilöön vuosina 2021 ja 2022. Lisäksi ehdotetaan 2,4 milj. euron lisäystä Afganistanista evakuoiduista henkilöistä maksettaviin korvauksiin.
Tässä on hyvä huomioida, että yleensä kunnat ryhtyvät hakemaan sosiaali- ja terveyspalvelujen erityiskorvattavia kustannuksia maksuun aikaisintaan sijoitusvuotta seuraavana vuonna. Eli vuonna 2021 kuntiin sijoitettujen kustannukset näkyvät vuoden 2022 määrärahoissa ja vuonna 2022 sijoitettujen kustannuksia haetaan maksuun aikaisintaan todennäköisesti vuodesta 2023 alkaen.

Työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen ei talousarviossa esitetä muutosta vuoteen 2021 nähden, mikä on varmasti järkevää. Kotoutumiskoulutukselle on jatkuvasti tarvetta ja sitä halutaan Hämeessä aktiivisesti kehittää työllistämisen sekä jatkopolkujen työkaluna, ei pelkästään kielikoulutuksena.

Talousarviossa ehdotetaan vapaassa sivistystyössä maahanmuuttajien kotouttamiskoulutukseen lisäystä 5 milj. euroa vuodesta 2022 alkaen. Summa on oikean suuntainen, mutta pitääkö summa sisällään luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen vai onko kyseessä pelkästään kotoutumiskoulutus? Luku- ja kirjoitustaidon koulutusta tarvitaan yleensä sitä enemmän, mitä enemmän alueella on pakolaistaustaisia henkilöitä.

Lisätietoja: Anita Salonen anita.salonen@ely-keskus.fi